

Kalju Saareke Maailm on imeline!

2012

Maailm on imeline!
Kalju Saareke

Raamatu ilmumist on toetanud:

Eesti Kutseliste Tantsijate Liit

Eesti Kultuurkapital

Toimetaja Tiina Kanarbik
Kujundaja Lea Sõmer
Fotod erakogu
Autoriõigused 2012: Kalju Saareke

ISBN 978-9949-9106-4-9
Trükitud trükikojas Greif

Sisu

I osa	Reisima!	5
	Kirjad reisikaaslastele	6
	Kirjad sõpradele	10
	Noorusaja lootused	13
	Reisid “suurel kodumaal”	15
	Meenutusi Moskvast	18
	Uued ajad	24
	Djagilevi jälgedes	25
	Reisimuljeid Prantsusmaalt	26
	Reisimuljeid Itaaliast	35
	Reisimuljeid Austriast	47
	Kirjad reisisaatjale	63
II osa	Eesti elu	81
	Kirjad Piiale	82
	Tantsulisi tegemisi kodumaalt	84
	Järelmõtteid saatele “Tantsud tähtedega”	86
	Estonia balletist	88
	Kõne Raamatuklubis	89
	Loomingu vürtsitamine kõmuga peab lõppema!	91
	Teatrimõtteid	93
	Esimesed televiisori-kogemused	95
	Soome televisiooni mõjust Eesti tantsukultuurile	96
	Kõne ansambel “Laine” 50. juubelil	97
	Ikka “Lainest” rääkides	98
	Eesti varieteede alustest	101
	Uued lootused	105
	Järelsõna	107

I osa
Reisima!

Kirjad reisikaaslastele

Üllatav oli kohata Sind Tallinna kesklinnas, pärast reisilt saabumist. Minu teada elad ju maal. Ega osanud oodata, millal linnas jalutad. Ehmu- sin koguni, kui korraga mind hüüdsid.

Õeldakse – tundsin end kui moosivarguselt tabatud.

Ei taibanud kojusõiduks ka autoküüti pakkuda. Teinekord võiks sellega arvestada! Ja enne ka mõnes mõnuses pooltühjas kohvikus istuda. Neid on kesklinnas piisavalt!

Sellised on minupoossed tagantjärele tarkused ootamatust kohtumisest.

Raamat, millest Prantsuse reisil rääkisin, oli kogu aeg mõttes. Minu mee- lest ülihuvitav, ajaloolise taustaga ja sisukas teos, “Vene balleti kulisside- tagune elu”. Autor on endine diplomaat Vladimir Fedorovski, kunagine Vene saatkonna töötaja Pariisis. Intelligentne ja tark mees, palju vaeva näinud materjali koostamisega.

Selle raamatu lugemine vajab süvenemist ja ajalooteadmisi, kirjeldab tsaariaja lõpul, revolutsiooni segaduses balletistaaride põgenemist Vene- maalt Pariisi ja mujale mööda maailma laiali.

Nende elust ja loomingust vabas maailmas on mitmetes raamatutes juttu tehtud.

Ent see raamat on huvitav juba seetõttu, et omaaegne nõukogude poliitika oli emigrantide elu ja nende sealsed saavutused maha vaikinud. Kirjelda- tud isikutest polnud peaaegu midagi teada. Levisid vaid kuuldused. Nüüd on kõik avalikustatud, meenutatud, põhjalikult uuritud ja raamatuteks kirjutatud.

See teos on mind ajendanud reisima kirjeldatud kohtadesse. Olen saanud inspiratsiooni ajalukku süveneda, otsinud nende tegevusega seotud kohti. Emigrandielu oli sedavõrd põnev, et tunnen lausa kohustust nende jälgi otsida, töid ja tegemisi otsekui tänapäevas ette kujutama, kunagi toimunud sündmustele mõttes kaasa elama. Olen mõistnud nende püüdlusi koha- neda uues ühiskonnas, näidata parimat kunstitaset, teenida balletihuvi-

lise publiku tähelepanu ja ovatsioone – nad on pannud aluse tänapäeva tantsutasemele.

Arvan, et seda suudavad vaid tõelised professionaalid!

Raamat paelub mind väga, lausa lummab! Endiste balletistaaride elulood ja nende tegevusega seotud kirjeldused on põnevad.

Müügil seda raamatut enam pole, kui leian, saadan kohe Sinulegi!

Reisil ei saanud kuidagi aru, et teie puhul on tegemist õdedega. See läks küll kõrvust mööda. Igatahes, tänu teile jäi reis eriti meeldejäävaks! Tundsin end otsekui aristokraatses seltskonnas, mis Pariisi meeleolude ja auraga igati kooskõlas oli.

Tahtsin end Euroopa-reisile kaaslaseks pakkuda, kuid eelnevalt, pooljuhuslikult sattusin hoopis Ungarisse. See maa on ju samuti huvitav. Kuid ajaliselt olid reisid kattuvad. Pealegi, reisiseltskond oli juba valitud. Ent küllap leian võimaluse kunagi samale teele asuda.

Pariisi muljete mõju all tahaks öelda midagi prantsuse keeles... Aga parem siiski meie oma keeles: head soovid uuteks ettevõtmisteks! Palju edu igaks elujuhtumiks!

K.

Tänu vastuse eest!

Meie kirjavahetus võtab ilmet! Kena, et vastad kohe ega lase mul veeta unetuid öid vastuseid oodates!

See on muidugi nali – sest tavaliselt magan nagu ront ega lase end millestki häirida. Mitte nagu paar aastat tagasi Lasnamäe supermarketi ette tühermaale kärusse jäetud lapsuke! Nüüd veel viis last jäetud koerte kasvatada... Taoline asi häirib küll ja teeb meeletu kurvaks!

Samuti häirivad ka poliitilised kemplemised, loodusõnnetused, maavärinad, tsunamid, mida meedia kajastab ajalehtedes, raadiosaadetes, televisiooni põhiteemana. Kurv! Kas elu ongi nii lootusetu?

Täna arvutit avades leidsin Su kirja.

Võid isegi arvata, et olin kui kõrvust tõstetud.

Sul on õigus! Reisin tõepoolest palju! Eriti viimastel aastatel. Näiteks möödunud suvel käisin neljal huvitaval reisil. Tänavu plaanin neid veelgi.

Kui ainult tervis võimaldab. Aastad ikkagi... järsku tekivad probleemid? Vähemalt korra tahaks veel Austrias ära käia!

See riik on valmis, kõik näib sujuvat, kõik tundub paigas olevat. Kogu elu, vähemalt turisti pilgu läbi, on täiesti korras. Kui oled maksnud, saad ka tasemel vastuteene ja soovitud kauba, mille kvaliteet vastab hinnale.

Viin, üks tähtsamaid Euroopa kultuurikeskusi, on külalislahke ja kõigile avatud ning oma saiakeste, kookide ja muude maiustega külalised ära võlunud.

Minule pakub põnevust ooperiteater oma mitmekesise repertuaariga.

Muidugi on mul ka Šveits sihikule võetud, kuigi sealt läbi marssides tant-suga vaevalt midagi ühist leiab.

Ent Eesti päritolu tantsustaar Stanislav Jermakov on Zürichis juba aastad hõivatud esitantsijana, peamiselt klassikaliste balletide pearollides. Tahaks teada, miks paljud välisriikide kodanikud just sealt uut eluaset otsivad?

Kevadel käisin koos Ettyga Itaalias. Teadjad soovitasid – Prantsusmaa on tore küll, kuid käi ära ka Itaalias, siis alles näed!

Nii oligi! See on tõesti jumalast õnnistatud maa, päike, soojus, rõõmsameelsed inimesed. Kultuurist ja kunstist ei tasu siinkohal rääkidagi! Ja kuulsaid Itaalia veine sai proovitud, valgeid, roosasid, punaseid ja kihisevaid!

Minu jaoks on kodumaal kõik päevad ühesugused ja kohtumisteks sobivad. Pole enam selles eas, et iga hinna eest ametikohal püsida, küünthe-hammastega sellest kinni hoides. Võin vabalt ringi liikuda, kui järelejäänud tööd ja tegemised ordnungis!

Sinu huvi meie teatrile vastu pole veel jõudnud selgitada. Repertuaari ja kavu jälgida pole mahti olnud. Reisil unustasin meie Rahvusooperi koos artistide-solistide-staaridega hoopis ära. Kuigi ametialaselt peaks kogu aeg tähelepanelik olema.

Äsja ju reisilt saabunud, pole veel jõudnud!

Kui esmaspäeva lõuna paiku tööle saabusin, imestasid kaaslased – no kus sa küll olid, kas jälle Pariisis!

Tõesti-tõesti, seal ma olin! Nautisin Pariisi täiega, nõnda palju kui mõne päevaga jõuab. Kulutasin tublisti eurosid, aga koju saabudes olin väsinud, kuid õnnelik! Kuigi minule jäid ainult mälopildid. Fotosid klõpsutasid kogu aeg kaaslased. Etty püüdis jäädvustada mind ka selja tagant, ootamatutes asendites.

Kui keelitasin – tagapoolt ei ole ma kuigi väljendusrikas –, valmistas see ümberolijaile nalja, ja keegi leidis – esikälg polevat ka parem...

Montmartre'il lasin end joonistada, kuigi alul polnud plaanis. Pakkusin modelliks kaaslasi. Lõpuks istusin ise pingil ja vihmasabinas algas töö. Miks ka mitte... Sain huvitava mälestuseseme, mis iseloomustab hästi seda ajaloolist boheemlaste-kunstnike kogunemispaika!

Ent see jutt sobiks hästi ka kohvi kõrvale. Kui just muud joogid kõne alla ei tule? Ehk Sinulegi maitseb hea vein? Nii et anna aga teada, kus ja millal! Kohtume ja räägime maast ja ilmast – nüüd seda nähtud ka üksjagu! Jututeemadest puudu ei tule, igav loodetavasti ei hakka!

K.

Kirjad sõpradele

Sinu elu on täis huvitavaid seiklusi. Mind oma ettepanekutega võiksid hoopis maha kanda!

Kui oled reedel maakodus, võibolla hüppan läbi, räägime? Kindel see ei ole. Milline saab olema ilm või mis töid vaja lõpetada, veel ei tea. Meie maakodust on alles reedeks seltskond kadunud ja minul võimalus loodust nautida uhkes üksinduses. Tavaliselt ootab seal aga väsitav töö. Reedel ma siiski sõidan!

Ei teadnudki, et leidub reisipakette Bulgaaria koos Türgiga, millest kirjutad. Seal on palav, saad kõvasti end “praadida”. Niipea kui lennukist väljud, ahmid õhku!

Kunagi Nõukogude ajal sai kah Bulgaarias käidud – Musta mere lääne-rannikul, nii Varna lähedal Kuldsetel Liivadel kui ka Päikesepaistelisel rannikul, mis asub Varna ja Burgase vahel. Sõit oli rongiga Moskva kaudu. Kohalesõiduks paar päeva, läbi Ukraina, otsekui küüditatud – ainult et vagunid olid mugavad. Ja meri mõnus!

Teisena mainitud kuurort meeldis enam. Leevendust pakkusid öösel avatud hotellibaarid. Kui kõrvetatud nahaga und ei saa, siis aitavad külmad joogid ja õine kargus. Hotellid olid otse liivaranna ääres! Mitmetes neist olid ka toredad meelelahutusprogrammid, esinesid kodumaised parimad laulu- ja tantsujõud.

Õöelu käis täiega! Tänapäeval võib-olla on teisiti?

Aga nüüd sain võimaluse sõita hoopis Šveitsi Alpidesse! Seal ehk pole nii palav. Kui leian reisihuviga kaaslase, siis võib-olla lähme edasi ka unelmate paikadesse – Vahemere rannikule.

Seda otsustan lähiajal.

Kui elutee oleks pikem, võiks kunagi veel Bulgaariat külastada ja noorust meenutada. Võib-olla teisisgi toredaid kohti, mis Vene ajal tundusid “välismaad”.

Kunagi kohtume ja räägime nendest!

K.

Oma meelest olen kõikidele Sinu kirjadele vastanud. Viimasest sain aru, et tihe tegevus ei võimalda Sul suhelda. Ja valmistusin sellest aru saama! Aga nüüd, saades kirja, rõõmustan väga!

Meie maakodu ei ole veel unarusse jäetud, küllap sõidan sinna jälle. Ajal, kui olin Prantsusmaal, on kogu aed umbe kasvanud. Aiasaadusi on sel aastal palju, ülejäägid vaja auku ajada. Ehk jääb see tänavu viimaseks kaevamiseks.

Prantsusmaa oli imetore, kuigi üks kaasreisija arvas – Pariis on linn nagu linn ikka, pole midagi erilist, hall ja hägune... Minu meelest see nii ei ole. Sellist hingust ja aurat pole kusagil!

Normandias kastsin end ka ookeanivees.

Montmartre'il kohtusin tuttavaks saanud kunstnikuga, kes joonistas uue ja kena portree.

Igal aastal sõidaks Pariisi taas! Palju jäi nägemata, korraga ei jää meeldegi.

Esialgu sõidan taas Viini. Üheks põhjuseks on kultuurihuvi. Põhjusi on veelgi. Loodan seks puhuks kedagi kaasa meelitada, koos ikkagi seltsim. Prahasse oleks ka veidike asja, pealegi on see üks Euroopa kaunimaid pealinnu. Vanalinn nagu meilgi, kitsaste tänavatega ja keskaegse hõnguga. Eriti jäi meelde kunstnikest tulvil Karli sild! Võid samuti portree saada kui Montmartre'il!

Mis siin rääkida, Sina elad täisväärtuslikumat elu – kanuumatkad, langevarjuhüpped, Läti-Leedu kuurordid Jurmala, Palanga jne. Ega muud kui edu ja kordaminekuid! Peab ju ära kasutama suve viimased jäägid, võib-olla rohkem sooja sel aastal ei tulegi.

Elan palju igavamalt, nürimeelse visadusega püüan vabal ajal päikest siinsamas Pirital. Olen ka vees käinud ja loodan aasta normi täis saada. Peagi sõidan taas maakodusse, sest kogu potipõllundus on endiselt minu õlgadel.

On ka ametialast tegemist, Eesti Kutseliste Tantsijate Loomeliidu juhatuse liikmena olen aina ametis.

Ka Balletikooli nõukogu juhtimine võtab oma osa.

*Puhka Sinagi hästi! Kui ilmad sügiseselt vihmale kisuvad, ehk kohtume?
Taaskohtumine teeks rõõmu!*

K.

Umbes sellistest kirjadest tekkiski mõte pikemast kirjatükist, kuhu mahuksid põhjalikumalt elamused ja muljed kaugest maadest, kultuurist, tantsumaailmast – kas endale meenutamiseks või sõpradele lugemiseks.

Maailm on ju pagana ilus, täis imesid ja ootamatusi – peab ka teistele rääkima, mida näinud oled!

Paljud võivad olla sedasama teed käinud ja sama näinud, aga hinnangud on siiski erinevad. Mina näen asju omal moel, tantsuaspektist!

Olen püüdnud leida suurlinnadest, kunstikeskustest endiste meistrite jälgi, vaimusilmas nende elu ja tegemisi ette kujutanud, nende saavutusi ja meisterlikkust oma mõttes elustanud.

Olen oma müüdi loonud endiste tuntud-teatud tantsutegelaste elust ja tööst võõra rahva hulgas. Imetlenud nende kohanemist kohaliku kultuuriga, keeli õppides, sisse elades maailma, mil hoopis teised mõõtnud.

Kõik see on toimunud aga osava vahendaja kaudu, kes balletialused laia maailma viinud ja täiuseni edasi arendanud, suure töö ja heade isikuomadustega uue kvaliteedi loonud, ja vene rahvale kuulsust toonud

Nende jälgi püüangi leida ja neid kirjeldada.